

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Lævini Torrentini, Episcopi Antverpiensis, Poemata Sacra

Torrentius, Laevinus

[S.l.], 1594

Lævini Torrentii Hymnorum De Partu Virginis Lib. I.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-69329](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-69329)

5

LÆVINI
TORRENTII
HYMNORVM
DE PARTV VIRGINIS

LIB. I.

*Procul profani sint, procul improbi,
Nondum expiati quos sceleris manent
Pœna, nec admitti sacratio
Iura sinunt numero piorum.
Quos inter altum ritè silentium*

*Prefatus, aptis aggredior modis
Narrare noctem qua beata
Virgo suum peperit parentem;
Qua nempe rerum conditor omnium,
Quem vasta tellus, quem vaga sidera
Coluntque collaudantque regem,
Quem Stygia reuerentur umbra,
Æternus, ingens, omnipotens Deus
Mortale corpus sumpsit, & arduos
Adire dignatus labores,
Tandem inopem rigidamque vitam
Clausit probrosa morte, nec horruit
Senorum acerbas carnificum manus,
Pœnasque quas iussi nocentes
Pendere pro meritis latrones.
Hæc ipse mundi principio Pater
Sic destinarat, cum vetita reus
Adamus esca, mortis, eheu,
Nexibus implicuit nepotes.
Culpam omnis illam posteritas luit,
Contagioso obnoxia crimini,
Labemque gliscentem sub ipsis
Ossibus illuuiemque cacam
Purgare nullis sat potuit modis,*

A 3

Non

DE PARTU VIRGINIS

Non mille cassis pinguibus hostiis,
 Non sulfure, aut lustrata tedis,
 Omnibus Oceani vel undis,
 Placare donec filius innocens
 Parentis iram, admissa nocentium
 Prestare, & atram auferre pestens
 Ipse suo voluit cruore.

Hec illa mundi victima quæ sacris
 Promissa calo Vatibus affore,
 Agnusq; qui peccata mundi
 Sustulit. Hic Erebi furentem
 Latè tyrannum fregit, & impiis
 Auertit orbem cultibus, horrida
 De morte denicta superbum
 Conspicuis referens triumphum.
 Sed hæc, frementes quæ deceant tubas,
 Maiore quondam cum sonitu canam.
 Nunc Lesbio percurrere plectro
 Virgineum mea Musa partum.

INTACTA virgo, nec thalamum sciens
 fugalem, & omni pura cupidine,
 Diuina dum præcepta toto
 Tecum animo meditaris ardens,
 Formosa quantum non homini datum est,
 Formosa soli sed Superum duci,
 Castisq; pridem addicta sacris,
 Non choreis, nec amica ludo,
 Quæ cura mentem tunc subiit tuam
 Cum missus alto nuncius æthere
 Mandata supremi parentis
 Attulit, & celeri per auras
 Lapsu remotis in penetralibus
 Astans aperta luce, nitentibus
 Se effudit in pronis alis,

Sidereo

LIBER I.

Sidereoradiansque vultu,
 Salve (inquit) ingens gloria virginum,
 Accepta calo, plenaque munerum,
 Divina que largo merenti
 Gratia fert cumulata cornu.
 Sed quid tremiscis? Parce (precor) metu,
 Non vana cernens. O nimium Deo
 Dilecta! Quo tu sic volente
 Concipies, pariesque natum,
 Davidis alto qui solio sedens,
 Regnumque regum maximus obtinens
 A patre donatum, perenni
 Imperio reges equus orbem.
 Quis ritè dictis credula, sed tamen
 Ignara quonam res fieret modo,
 De ceteris secura, solo
 (Virginei quod erat pudoris)
 Nati stupebas nomine, qua virum
 Nescire velles. Ille sed aureo
 Arcana rerum effatus ore,
 Cuncta Deum memorans potentem,
 Partumque spondens athereum, sacro
 Quem feta ferres inclita Spiritu,
 Cognata demum exempla promens,
 Ut teneram facilemq; flexit,
 O que piorum gaudia Calitum!
 Quando ipse rector latitiae dedit
 Ter signa, ter laevum secundo
 Intonuit placidus fragore,
 Quantusq; celo praesidet, omnia
 Nutu gubernans, virgineum ad larem
 Descendit, ut terram perenni
 Coniugio sociaret astris,
 Crebris coruscans ignibus, & novum
 Ducens colorem rebus. Ut auream

Constaret et aetate refecto
 Jam reditum properare mundo.

MIRATA tellus insolitum decus,
 Mirata celi sidera, nec prius
 Tam commodos Neptunus Austros,
 Tam placidos habuitq; fluctus.
 Quin & profundis plurima Manibus
 Scintilla lucis fulsit, & horridi
 Funesta Larvarum tyranni
 Regna nouo patuere Soli.
 Stetere paulum immania fontium
 Tormenta, vultuque, & lapis, & rota,
 Et lacrymis Cocytus ardens,
 Et piceo Phlegethon cruore.
 Cessasse fama est Eumenidum faces,
 Diros & hydros. Ipsa etiam uinas
 Repressit ultrix, nec cruento
 Tisiphone intonnit flagello.
 At prisca patrum turba, perennibus
 fungenda quondam Calicolum choris
 Si Tartara expugnans Olympi
 Claustra piis reserasset Agnus,
 Tam fausta volui tempora sentiens,
 Insueta agebat gaudia. Quo magis
 Expalluit confusus Orcus,
 Horribili trepidans pauore,
 Inferna ne quis regna potentior
 Hostis secundo irrumperet impetu,
 Ac tota con fractis silentium
 Agmina diffugerent catenis.

TUM vero opertos continuit diu
 Natura vultus, multaq; non prius
 Assueta dum sentit, recuruo
 Flexa genu, dominumque adorans,

O (dixit)

O (dixit) ò rex, ò pater, ò Deus,
 Qui cuncta condis, condita temperas,
 Felixq; sit faustumq; tanto
 Sancte quod aggredieris paratu,
 Vt grande numen posteritas tuum
 Ubique dignis obsequiis colat,
 Surgente quâ splendet, & quâ
 Occiduo rubet aura Sole.

Tu solus expers principij, cares
 Et fine, nec tu si renuas, breui
 Tam pulchra momento manebit
 Machina, sed subito reuulsis
 Emota tellus cardinibus ruet,
 Ruent quæ celi lucida sidera,
 Sparsusq; turbata natabit
 Oceanileuis ignis unda.

Nec plura tantæ signa potentia
 Querenda, præsens quam ratio docet,
 Pari arte qua construxit orbem
 Artificis moderante dextra.

Quin ipsa opellam ritè vicariam
 Dum præsto, & aptis tempora proferens
 Digesta momentis, & usque
 Obsequio inuigilans herili,

Vt vmbra lucem, lux vice mutua
 Sequatur vmbra, frigora feruidus
 Depellat æstus, horrida æstum
 Frigora, perpetuâ mne mentem
 Præsse cunctis hæc series probat
 In rebus? Eia te veneror pater,
 Ad astra sublimi tropæo
 Tequæ tuosquæ ferens honores.

Sed tarda prauo progenies stupens
 Humana sensu, oblitaquæ originis
 Cælestis, æterneq; flammæ,

Atque animos generantis aura,
 Tollenda sursum lumina deiicit,
 Depressa inertī pondere corporis,
 Brutisquē terrenisquē membris,
 Degeneriquē hebetata morte.
 Erumpe celo, nubila diuide,
 Regansquē tellurem imbribus aureis
 Descende, nec promissa differ
 Pignora amicitia, nouamq;
 Recude gentem. Da sobolem pater,
 Ducemq; vite. Ne tuus ab ferox
 Impune sic grassetur hostis,
 Et miserum populetur orbem.
 Hanc pelle pestem. Cernis ut impio
 Errore peccent, & pereant, sibi
 Dum quisque Numen fingit inter
 Mille Deosq;, Deasq; mille.

Sic fata necdum sinierat, nouam
 Induta formam, totaq; gestiens,
 Maiore cum flagrans Olympus
 Contremuis sonitu, leuisq;
 Mox flamma lustratam irradians domum,
 Castamq; molli innoxia virginem
 Tactu pererrans, grande Numen
 Per mediam inseruit medullam.
 Fit sponsa Patris, concipit unicum
 Illasa Natum, totaq; Spiritus
 Affusa diuinum beata
 Deposuit bene seruat arca.
 Deum alma virgo virgo Deum suis
 Alitè repostum visceribus gerit,
 Heretque, miraturque, necdum
 Ipsa suos capiens honores.
 Sentis, videtque, at vix oculis fidem,

Eidem

Fidēme praestat sensibus, anxio
 Tam certa, tam persuasa celo
 Gaudia dum cohibet pudore.
 Secura virtus cui comes it pudor.
 Quem Diva servans, dum gravida subit,
 Matrisq₃, pregnantisq₃ nomen,
 Tincta nono inficitur rubore.
 Vitāq₃ quamvis duxerat integram,
 Et mente pura & corpore, non tamen
 Tali ipsa se dignans honore,
 Sed lacrymis varians abortis,
 An (inquit) hec fas credere? fas quidem,
 (Nam quid volenti difficile est Deo?)
 Sed heu sed vsque heu me vsque tardant
 Et retinent moribunda membra.
 Quid scripta vatum tradiderint scio
 De matre Christi virgine, num tamen
 Ego illa? nam quis credat unquam?
 O hominum, Superūmq₃ue rector
 Ego illa tanti? Non equidem reor,
 (Qui namque par est?) te genitor tamen
 Et velle credo, & posse, sitq₃
 Virginitas tibi nostra cura.
 Sic Barbaros dum filius unicus
 Debellat hostes, mater at insciens
 Vel igne, vel credit profundis
 Fluctibus, aut perisse ferro,
 Si forte saluum conspicit, horridus
 Turbat recentem laetitiam tremor,
 Mentēque sic confundit omnem, ut
 Verāne sit facies, an umbra
 Deceptam inani ludat imagine
 Non antè norit quā gelidus stupor
 Abscessit, & tranquilla liquit
 Lumina, compositosq₃ sensus.

ERAT

E RAT vetusto stemmate nobilis
 Elisa, multo non sine Numine
 Et ipsa nunc etate grandi
 Exunium paritura vatem,
 Tenebricoso qui iubar aureum
 Prodire mundo narret, & anteat,
 Vt luteis Aurora bigis
 Vecta diem rapidumque Solem.
 Vox in remotis horrida rupibus
 Clamantis, Omnem soluite noxiam.
 Via est propinquanti paranda
 Rite Deo dominoque recta.
 Non ille molli luxuria fluens,
 Magnusque regum nobilium cliens,
 Dues adlabundus aulas
 Purpureo celebrans amictu.
 Deserta lucos antra per abditos,
 Saltusque vicis pratulit urbium,
 Atque omnis instrumenta luxus
 Iam teneris fugiens ab annis,
 Hirtaque cinctus tergoribus fera,
 Crudo lenabat fonticulo sitim,
 Famemque locustis, & herbis
 Vilibus, aërioque melle.
 At maior illo nec prius extitit,
 Nec surget unquam connubiis satus
 Mortalium. Hanc grandaeva laudem
 Rettulit, hunc genitrix honorem.
 Quam Dina, iunctam sanguine, sed magis
 Virtute caram, per iuga montium
 Vt nata consultura matrem
 Dum properat, seriemque rerum
 Narrare gestit, illa quoque obviam
 Iura sese proripuit, graui
 Non ventre, non etate segnis,

Ipsa

Ipsa prior dominam vt salutet.
 Quid mirum? ubi imis visceribus latens
 Tenellus infans admonuit, Dei
 Gaius aduentu, nec vltra
 Vincla moramue tulit parentis.
 Sed virgo matronam officij memor
 Ut anteuertit, tum magis ac magis
 Dat signa subsultans, anumq;
 Fatidico premit acer cestro.
 Tunc illa sponsam quam Superum sibi
 Rex legit inter millia virginum
 Me visis? (inquit) tunc nostri
 Grande decus columenq; sexus
 Me visis? O hunc o muneum diem!
 O te beatam prole puerperam,
 Que rite placato parente
 Nos Stygiis rapiet tenebris,
 Reddetque celo! Sic ait, & simul
 Optata sese effudit in oscula.
 Sed virgo, vti consuerat, vnum
 Vsque Deum celebrans, O (inquit)
 Te mente tota te veneror Pater,
 Magnumque magnis laudibus effero,
 Gaiusa rerum in te mearum
 Ut positam memini salutem.
 Nam grata nostra est mens humilis tibi,
 Est grata promptis obsequiis fides.
 Hinc me beatam omnis per omnes
 Posteritas memorabit annos.
 Hec mi ille dona ingentia contulit
 Suprema cuius nota potentia est,
 Sanctumque non vis vlla nomen,
 Nulla dehinc abolebit etas.
 Quem quisquis vt par est metuens colit,
 Rebusque duris innocat, hunc pio,

Natosque,

Natosq; natorumque seros
 Proteget auxilio nepotes.
 O ille quantis viribus eminet,
 Victis triumphans fortiter hostibus
 Quos Numinis non ulla tangis
 Cura, suis opibus superbos,
 Hos quo sedebant de folio graui
 Deiecit ira, dans humili locum,
 Qui nil sibi transcribat, vni
 Cuncta Deo tribuens potenti.
 Ille affluentem commoda diuiti
 Tollens egenum diuitiis beat,
 Vicésque commutans, & aqua
 Munera dans, adimensque dextra.
 Nostra benignus nunc igitur memor
 Adest salutis, presidium ferens,
 Ultróque completens paterno
 Isacidas pueros amore,
 Quaeque Abrahamo pollicitus patri,
 Quaeque Abrahami foedera posteris,
 En seruat, infringi nec vlllo
 Instabilis patietur euo.
 Hos inter hymnos hospitium subit,
 Et tecta tanti conscia gaudij.
 Fit plausus, ac percussa late
 Saxa sonant, viridésque siluae.

Hic grata Diuam dum retinet mora,
 Longaeus hospes omnia digerens,
 Ac mente vestigans sagaci,
 Tam subita nouitate rerum
 Turbatus herens obstupuit, neque
 Sibi ipse fidit. Sed grauis & pius
 Arcana priscorum Sacerdos
 Scripta legens meditansque Vatum,

Ut dicta factis consona, nec leues
 Labare sensus comperit, haud potis
 Celare quantam hausisset imo
 Pectore latitiam, serenos
 Praeferre vultus, verbaq; cum forent
 Adempta, crebris singula nutibus
 Signare, testariq; certam
 Virginis ex utero salutem.
 Quae illa tantis indicis palam
 Negare deprensa haud potuit fidem,
 Missaq; paulatim rubore
 Seq; suosq; fateri honores
 Caepit, recepti conscia Numinis.
 Quo plena, (talem quod decuit) nihil
 Vel vile, vel mortale, nilq;
 Aut humile, aut referens caducum,
 Dignamq; calo sese habitu gerens,
 Dignamq; vultu, & moribus aureis,
 Ad patrios sisti Penates
 Optat, eamq; videre cellam
 Quae nuper alnum percita nuncium
 Audisset, at mox cetera cerneret
 Euenta, felicesq; tandem
 Exciperet memoranda partus.
 Ne cella id ambi. Sat tibi iam datum,
 Satis beata es, nunc Dominam foue.
 Maiore nam censei honore
 Fixa Dei prohibet voluntas.

Et iam nitentem circumagens globum
 Ter noctilucis Cynthia cornibus
 Lustrarat orbem, ter reductis
 Nubila miscuerat tenebris,
 Cum Diua grates pro meritis agens,
 Dictoq; maestis hospitibus vale,

Plorantium

Plorantium agrè a iulsa collo,
 Vix pedibus tetigisse limen
 Fertur, sonantes cum subito explicans
 Insignis alas militiæ cohors
 Cælestis accinctam citato
 Leniter abripuit volatu,
 Letisq; pellens aëra plausibus,
 Ut visa nulli, audita sit omnibus,
 Per saxa transversosq; colles
 In medio statuit cubili.
 Sic cum secundis linthea navita
 Dant plena ventis, & placidus fauet
 A puppe Neptunus, volatq;
 Precipiti cit a navis aestu,
 Pergit quiescens, nec celeris videt
 Quæ causa motus vector. At horridi
 Stridore decurrunt acuto,
 Et Pelago dominantur Euræ.

Hæc inter illi mollia turgidi
 Crevere ventris pondera. Nec virum,
 Desponsa cui de more gentis,
 Id latuit. Sed enim latentem
 Pactas volentem linquere nuptias
 Nocturna terrent visa. Est interim
 Custosq; curatorq; veri
 Sed titulum retinet mariti,
 Castusq; castæ coniugis inclitas
 Equare laudes nititur amula
 Virtute. Nunc collata utrique
 Prima pudicitie corona,
 Regnantq; celo, atque agmina virginum
 Ducunt ouantes. Virginitas enim
 Quæ nupta, quæ fecunda partu,
 Ter geminos merita est honores.

At

*At tu vetustas quid memoras Iouem?
 Quem turpi adactum atraq; libidine
 Non proprias fœdasse natas,
 Non thalamum puduit sororis.
 Fit imber, aurum, flamma, fit omnia
 Nefarijs dum seruit amoribus,
 Vesana cui tu sceptrâ celi,
 Regnaq; das hominum, & Deorum.
 Sed ille pœnas nunc luit horrido
 Detrusus Orco, nos neque fumens
 Fulmen, neq; imbecilla tela,
 Nos alium colimus Tonantem.*

H Y M N O R V M

DE PARTU VIRGINIS

LIBER II.

*AIORA sed iam molior arduus.
 Miracla crescunt, crescite carmina.
 Profit sub humana latentem
 Rite Deum celebrasse forma.*

*Nulli reperta fert animus via
 Cælo Latinam tollere barbiton,
 Non antè tam fidenter ausam
 Æthereas penetrare ad oras,
 Liménque Olympi tangere, dum fugit
 Horrétque tenuis grandia, nec putas
 Fas esse sermones Deorum, &
 Facta leni tensare plectro.
 Sed virgo quid non efficiet Dei
 Dignata partu? Tu modo tu fano
 Regina, & aspirate nostris
 Tuque puérque iuu Camœnis.*

B

PACEM